

CONSIDERAȚII ASUPRA UNOR ASPECTE PROCEDURALE VIZÂND EXECUTAREA MANDATULUI DE ARESTARE PREVENTIVĂ

Florena-Esther STERSCHI

Procuror, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
doctor în științe penale, fost director și inspector
în cadrul Ministerului Justiției

Abstract

The author offers answers to some problems of law issued in practice, as well as the judicial situation of the defendee in the moment of issuance of the preventive arrest warrant in his presence, or in his absence.

Keywords: *preventive arrest, execution of the arrest warrant, hearing the defendant, hearing the defendant in absentia, place of detention.*

1. Scurte considerații izvorâte din practica judiciară

În practică, s-a ridicat problema dacă *inculpatul poate fi considerat arestat* în situația în care nu s-a aflat la sediul instanței *după expirarea duratei reținerii*, având în vedere că între momentul *dispunerii arestării preventive* și momentul *emiterii mandatului de arestare preventivă*, poate trece o perioadă de timp cuprinsă între „5 minute și câteva ore”. În același context, s-a arătat că există numeroase situații în care în timpul ședinței de judecată *expiră perioada de 24 ore a reținerii*, iar inculpatul este pus în libertate.

2. Mandat de arestare preventivă emis în prezența inculpatului. Executare

Reglementările privind executarea mandatului de arestare preventivă emis în prezența inculpatului își au sediul materiei în art. 230 C. pr. pen.¹, iar executarea

---

¹ Art. 230 – Mandatul de arestare preventivă

(1) În baza încheierii prin care s-a dispus arestarea preventivă a inculpatului, judecătorul de drepturi și libertăți de la prima instanță sau, după caz, de la instanța ierarhic superioară emite de îndată mandatul de arestare preventivă.

mandatului de arestare preventivă emis în lipsa inculpatului în art. 231 C. pr. pen.² Dacă mandatul de arestare a fost emis după ascultarea inculpatului și acesta este

(2) Dacă, prin aceeași încheiere, s-a dispus arestarea preventivă a mai multor inculpați, se emite câte un mandat pentru fiecare dintre ei.

(3) În mandatul de arestare preventivă se arată:

a) instanța din care face parte judecătorul de drepturi și libertăți care a dispus luarea măsurii arestării preventive;

b) data emiterii mandatului;

c) numele, prenumele și calitatea judecătorului de drepturi și libertăți care a emis mandatul;

d) datele de identitate ale inculpatului;

e) durata pentru care s-a dispus arestarea preventivă a inculpatului, cu menționarea datei la care încetează;
f) arătarea faptei de care este acuzat inculpatul, cu indicarea datei și locului comiterii acesteia, încadrarea juridică, infracțiunea și pedeapsa prevăzută de lege;

g) temeiurile concrete care au determinat arestarea preventivă;

h) ordinul de a fi arestat inculpatul;

i) indicarea locului unde va fi deținut inculpatul arestat preventiv;

j) semnătura judecătorului de drepturi și libertăți;

k) semnătura inculpatului prezent. În cazul în care acesta refuză să semneze, se va face mențiune corespunzătoare în mandat.

(4) Când mandatul de arestare a fost emis după ascultarea inculpatului, judecătorul care a emis mandatul înmânează un exemplar al mandatului persoanei arestate și organului de poliție.

(4¹) Mandatul de arestare poate fi transmis organelor de poliție și prin fax, poștă electronică sau prin orice mijloc în măsură să producă un document scris în condiții care să permită autorităților destinate să îi stabilească autenticitatea.

(5) Dacă persoana vătămată a solicitat înștiințarea sa cu privire la eliberarea în orice mod sau evadarea persoanei arestate, judecătorul care a emis mandatul consemnează aceasta într-un proces-verbal, pe care îl predă organului de poliție.

(6) Organul de poliție predă exemplarul original al mandatului de arestare preventivă și procesul-verbal prevăzut la alin. (5) administrației locului de deținere.

² Art. 231 – Executarea mandatului de arestare preventivă emis în lipsa inculpatului

(1) Când măsura arestării preventive a fost dispusă în lipsa inculpatului, două exemplare originale ale mandatului emis se înaintează organului de poliție de la domiciliul sau reședința inculpatului în vederea executării. În cazul în care inculpatul nu are domiciliul sau reședința în România, exemplarele se înaintează organului de poliție în raza teritorială a căruia se află instanța de judecată.

(2) Mandatul de arestare poate fi transmis organului de poliție și prin fax, poștă electronică sau prin orice mijloc în măsură să producă un document scris în condiții care să permită autorităților destinate să îi stabilească autenticitatea.

(3) În situația în care mandatul de arestare conține erori materiale, dar permite identificarea persoanei și stabilirea măsurii dispuse în raport cu datele de identificare ale persoanei existente în evidențele organelor de poliție și hotărârea instanței de judecată, organul de poliție execută măsura, solicitând în același timp instanței de judecată îndreptarea erorilor materiale sesizate.

(4) Organul de poliție procedează la arestarea persoanei arătate în mandat, căreia îi predă un exemplar al acestuia, într-una din formele prevăzute la alin. (1) sau (2), după care o conduce în cel mult 24 de ore la judecătorul de drepturi și libertăți care a dispus măsura arestării preventive sau, după caz, la judecătorul de cameră preliminară ori completul la care se află spre soluționare dosarul cauzei.

(5) În vederea executării mandatului de arestare preventivă, organul de poliție poate pătrunde în domiciliul sau reședința oricărei persoane fizice, fără învoirea acesteia, precum și în sediul oricărei persoane juridice, fără învoirea reprezentantului legal al acesteia, dacă există indicii temeinice din care să rezulte bănuiala rezonabilă că persoana din mandat se află în domiciliul sau reședința respectivă.

(6) În cazul în care arestarea preventivă a inculpatului a fost dispusă în lipsă din cauza stării sănătății, din cauză de forță majoră sau stare de necesitate, inculpatul este prezentat, la încetarea acestor motive, judecă-

prezent în momentul emiterii, judecătorul înmânează un exemplar al mandatului persoanei arestate și organului de poliție. Mandatul de arestare poate fi transmis organelor de poliție și prin fax, poștă electronică sau orice mijloc în măsură să producă un document scris în condiții care să permită autorităților destinate să îi stabilească autenticitatea. Organul de poliție procedează la încătușarea inculpatului și la conducerea acestuia la locul de deținere menționat în mandatul de arestare, unde îl predă, împreună cu exemplarul original al mandatului de arestare preventivă și eventual, un proces-verbal întocmit, conform art. 230 alin. (5) C. pr. pen. Doar în această situație, în condițiile în care *colaborarea procesuală între toate persoanele implicate s-a realizat*, apreciem că **executarea mandatului de arestare preventivă s-a concretizat de îndată.**

3. Executarea mandatului de arestare preventivă emis în lipsa inculpatului. Dreptul la apărare

În schimb, dacă mandatul de arestare preventivă a fost emis în lipsa inculpatului potrivit art. 231 C. pr. pen., acest act procedural se trimite în dublu exemplar organului de poliție, pentru executare. Organul de poliție îl caută pe inculpatul împotriva căruia s-a emis mandatul de arestare, îl arestează, înmânându-i un exemplar al mandatului și îl conduce în fața judecătorului care a emis mandatul, iar judecătorul procedează la ascultarea acestuia.

În *speța* invocată mai sus, apreciem că mandatul de arestare a fost emis după ascultarea inculpatului, însă procedura clasică și imediată de executare a mandatului de arestare nu se poate realiza prin *înmânarea efectivă* a unui exemplar persoanei arestate de către judecătorul care l-a emis. Această situație nu are corespondent în dispozițiile art. 231 C. pr. pen., vizând măsura arestării dispusă în lipsa inculpatului, potrivit cărora este necesară ascultarea inculpatului după arestarea sa efectivă. Apreciam că nu pot fi acceptate extinderi ale ipotezelor legale în care se poate dispune măsura arestării inculpatului în lipsă, acestea fiind expres și limitativ prevăzute de lege.

În acest context, facem trimitere la dispozițiile art. 9 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice adoptat de Adunarea generală a Națiunilor Unite la data de 16 decembrie 1966, ratificat de România prin Decretul nr. 212/1974³, conform cărora statele membre au dorit să reitereze cu forță juridică

---

torului de drepturi și libertăți care a luat măsura ori, după caz, judecătorului de cameră preliminară sau completului la care se află spre soluționare dosarul cauzei.

(7) Judecătorul de drepturi și libertăți procedează la audierea inculpatului conform art. 225 alin. (7) și (8), în prezența avocatului acestuia, și, evaluând declarația inculpatului în contextul probelor administrate și al motivelor avute în vedere la luarea măsurii, dispune prin încheiere, după audierea concluziilor procurorului, confirmarea arestării preventive și a executării mandatului ori, după caz, în condițiile prevăzute de lege, revocarea arestării preventive sau înlocuirea acesteia cu una dintre măsurile preventive prevăzute la art. 202 alin. (4) lit. b)-d) și punerea în libertate a inculpatului, dacă nu este arestat în altă cauză.

³ Publicat în B. Of. nr. 146 din 20 noiembrie 1974.

obligatorie faptul că în materia arestării preventive nu își poate găsi locul arbitrarul. Privarea de libertate poate fi dispusă numai în condițiile legii, pentru motive bine determinate și cu respectarea tuturor garanțiilor procesuale referitoare la dreptul de a fi încunoștințat de învinuire, de a beneficia de judecată în fața instanței competente într-un termen rezonabil, dreptul de a fi prezent sau de a ataca legalitatea măsurii preventive. În plus, în plan european, la nivelul Consiliului Europei, sistemul de protecție a drepturilor omului a fost stabilit prin Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentare (în continuare denumită *Convenția*) care, în par. 2-4 ale art. 5⁴ a instituit o serie de garanții substanțiale pentru persoanele arestate sau reținute, garanții ce formează un sistem cu unicul scop de a înlătura posibilitatea priverii ilegale de libertate. Transpunerea în plan național a cerințelor art. 5 paragraful 4 din Convenție în dispozițiile Codului de procedură penală, presupune obligația ca, în toate cazurile, învinuitul sau inculpatul să fie ascultat, cerință imperativă și o garanție a dreptului la apărare și **care trebuie să precedă în mod obligatoriu luării măsurii arestării preventive**. În același context, menționăm și **Decizia nr. 22 din 17 ianuarie 2017** a Curții Constituționale⁵ care reține la par. 22-24 și 26, faptul că măsurile privative de libertate se constituie într-o restrângere a exercițiului libertății individuale, fiind recunoscute și permise de dispozițiile art. 23 din Constituție, precum și cele ale art. 5 paragraful 1 lit. c) din Convenție, conform cărora, printre garanțiile ce trebuie să însoțească măsurile privative de libertate se numără *dreptul celui privat de libertate de a i se comunica motivele arestării* [art. 23 alin. (8) din Constituție; art. 5 par. 2 din Convenție]; *dreptul de a fi adusă de îndată înaintea unui magistrat* [art. 23 alin. (4) din Constituție; art. 5 par. 3 din Convenție]; *dreptul persoanei ca un tribunal să se pronunțe într-un termen rezonabil asupra legalității deținerii sale* [art. 23 alin. (6) din Constituție; art. 5 paragraful 4 din Convenție]; *dreptul la reparații în cazul unei detenții nelegale* [art. 5 paragraful 5 din Convenție]. De asemenea, măsurile preventive privative de libertate trebuie să respecte cerința legalității, în sensul

---

⁴ A se vedea Legea nr. 30/1994 privind ratificarea Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a protocoalelor adiționale la această convenție, publicată în M. Of. nr. 135 din 31 mai 1994, cu modificările și completările ulterioare - **art. 5 - Dreptul la libertate și la siguranță, par. 2-4:**

„2. Orice persoană arestată trebuie să fie informată, în termenul cel mai scurt și într-o limbă pe care o înțelege, asupra motivelor arestării sale și asupra oricărei acuzații aduse împotriva sa.

3. Orice persoană arestată sau deținută, în condițiile prevăzute de par. 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.

4. Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau deținere are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală”.

⁵ Publicată în M. Of. nr. 159 din 3 martie 2017.

respectării principiilor generale ale statului de drept și ale celor conexe acestuia, principiul securității juridice, principiul proporționalității și principiul protecției împotriva arbitrarului (*a se vedea Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului din 28 august 2012, pronunțată în cauza Simons împotriva Belgiei, paragraful 32*). Pe de altă parte, reținem că potrivit dispozițiilor art. 23 alin. (9) din Constituție „Punerea în libertate a celui reținut sau arestat **este obligatorie** (s.n. – Fl.-E. S.), **dacă motivele acestor măsuri au dispărut, precum și în alte situații prevăzute de lege** (s.n. – Fl.-E. S.)”, iar **cele ale art. 5 paragraful 3 din Convenție** dispun în sensul că: „*orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de par. 1 lit. c) din prezentul articol (...) are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere*”. De asemenea, Curtea reține că: „*până la condamnarea sa, persoana acuzată trebuie considerată nevinovată și dispoziția analizată are drept obiect principal impunerea punerii în libertate provizorie de îndată ce menținerea în detenție încetează să fie rezonabilă. Continuarea detenției nu se justifică așadar într-o anumită speță, decât dacă indicii concrete demonstrează o cerință reală de interes public care prevalează, în pofida prezumției de vinovăție, asupra regulii respectării libertății individuale, impuse de art. 5 din Convenție*” (*a se vedea Hotărârea nr. 3 din 3 octombrie 2006, pronunțată în cauza McKay împotriva Regatului Unit, par. 41-42*).

De asemenea, observăm că la paragraful 26 din Decizia nr. 22/2017 a Curții Constituționale se reține că: „*(...) imperativele anchetei nu mai sunt suficiente pentru a justifica reținerea unui suspect: în mod normal, pretinsele pericole se diminuează în timp, pe măsură ce este efectuată ancheta, sunt înregistrate depoziții și sunt efectuate verificări*” (*Hotărârea din 27 noiembrie 1991, pronunțată în cauza Clooth împotriva Belgiei pct. 43*); păstrarea ordinii publice nu poate fi considerată un temei relevant și suficient, decât dacă se bazează pe fapte care să demonstreze că eliberarea unui deținut ar tulbura în mod real ordinea publică. În plus, detenția nu rămâne legitimă, decât dacă ordinea publică este efectiv amenințată; continuarea detenției nu poate fi folosită pentru a anticipa o pedeapsă privativă de libertate (*Hotărârea din 01 octombrie 2013 pronunțată în cauza Leontin Pop împotriva României, par. 42*)”.

Doctrina⁶ consideră că punerea în executare a mandatului se face în mod diferit, după cum inculpatul *este prezent sau nu* la sediul instanței în momentul dispunerii arestării preventive și al emiterii mandatului de arestare. Astfel, în situația în care *este prezent* (indiferent dacă este liber sau se află încă sub puterea unui mandat de reținere), mandatul este emis „*de îndată*”, un exemplar al mandatului de arestare preventivă fiindu-i înmânat acestuia sub semnătură.

⁶ Noul Cod de procedură penală, Comentat art. 230-231 C. pr. pen. – Nicolae Volonciu și Andreea Simona Uzlău, coordonatori, Ed. Hamangiu, București, 2014, p. 517.

În situația în care inculpatul *nu s-a aflat la sediul instanței* la momentul emiterii mandatului de arestare preventivă (*indiferent dacă anterior participase sau nu la ședința de judecată în care a avut ca obiect judecarea propunerii de arestare preventivă*), în vederea punerii în executare a măsurii preventive, două exemplare originale se înaintează organului de poliție de la domiciliul sau reședința inculpatului (pentru inculpatul ce are domiciliul sau reședința în România) ori organului de poliție în a cărui rază teritorială se află instanța de judecată (pentru inculpatul ce nu are domiciliul sau reședința în România). Trebuie avută în vedere și procedura de confirmare a arestării preventive dispuse în lipsa inculpatului [art. 231 alin. (7) C. pr. pen.], în care judecătorul de drepturi și libertăți a dispus admiterea propunerii de arestare preventivă a inculpatului, chiar dacă acesta nu s-a prezentat, ori nu a putut fi prezent la ședința de judecată.

Prin urmare, lipsa inculpatului care generează obligația de a urma procedura de confirmare a mandatului de arestare preventivă vizează ipoteza judecării în lipsa inculpatului a propunerii de arestare preventivă și *nu doar emiterea mandatului de arestare preventivă în lipsa inculpatului*, așa cum este denumirea marginală a articolului 231 C. pr. pen. „*Executarea mandatului de arestare preventivă în lipsa inculpatului*”. Așadar, soluționând propunerea formulată de procuror în lipsa inculpatului, judecătorul de drepturi și libertăți, a admis-o și a emis mandatul de executare a mandatului de arestare preventivă în lipsa inculpatului, *devin incidente dispozițiile prevăzute de art. 231 alin. (7) C. pr. pen.*

După punerea în executare a mandatului de arestare preventivă, prin identificarea și arestarea inculpatului, organelor de poliție însărcinate cu executarea, le revine obligația de a-l prezenta pe cel privat de libertate, judecătorului de drepturi și libertăți care a dispus măsura. În ipoteza în care în acest interval de timp, respectiv (*între momentul emiterii mandatului și arestarea inculpatului*) cauza a fost înaintată judecătorului de cameră preliminară sau instanței de judecată (fie prin emiterea rechizitoriului, fie prin încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției), prezentarea celui arestat se face în fața organului judiciar în fața căruia se află cauza.

În plus, prezentarea inculpatului arestat în fața unui judecător constituie una din garanțiile prevăzute la art. 5 par. 3 teza I din Convenție: „*Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de par. 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii*”. Prezentarea inculpatului în fața unui judecător se realizează, *de regulă*, cu ocazia judecării propunerii de arestare preventivă.

În situația în care **inculpatul s-a prezentat în fața judecătorului** de drepturi și libertăți, a fost întrebat dacă dorește să dea declarații și, după caz, a dat declarații sau s-a prevalat de dreptul la tăcere, iar *ulterior părăsește sediul instanței de judecată* (de exemplu, *expirând durata reținerii de 24 de ore, fiind pus în libertate*), nefiind

prezent la momentul pronunțării soluției de admitere a propunerii de arestare formulate de procuror (și, implicit a momentului de emiterie a mandatului de arestare), *procedura de confirmare nu este aplicabilă* deoarece scopul acestei măsuri este de a-i permite inculpatului să fie ascultat de către judecător cu privire la acuzațiile și motivele de arestare preventivă (constituită ca o garanție prevăzută de art. 5 par. 3 din Convenție). Acest drept este exercitat de către inculpat.

Pe de altă parte, în ipoteza în care *durata reținerii expiră după sesizarea judecătorului de drepturi și libertăți*, dar până la soluționarea de către acesta a propunerii formulate de procuror, **inculpatul este pus în libertate la expirarea celor 24 de ore**, având libertatea *de a decide dacă rămâne la dispoziția instanței* pe durata desfășurării procedurii (legată de procedura de judecare), sau *dacă părăsește sediul instanței*. În această situație, judecătorul de drepturi și libertăți constată încetată măsura reținerii, fără consecințe, însă, asupra admisibilității propunerii de arestare preventivă.

Concluzii

În raport de aspectele prezentate anterior, apreciem că inculpatul nu poate fi considerat arestat în situația în care între momentul pronunțării încheierii prin care se dispune arestarea preventivă și emiteria mandatului (respectiv, între momentul emiterii mandatului și momentul punerii efective în executare a acestuia – deci a înmânării), trece o perioadă **după expirarea perioadei de reținere de 24 de ore**, iar acesta este pus în libertate *de îndată*, încheierea prin care s-a dispus arestarea preventivă a inculpatului constituind un act procesual spre deosebire de mandatul de arestare preventivă care este act procedural.